

Írta: Büki Péter

A CSALÁD ÉS A FÉLKARÚ RABLÓ

avagy a nyerőgépek úgy vannak beállítva, hogy nem csak a pénzünket veszíthetjük el

„Mert midőn valaki csupán szenvedélyét követi, a mint az esztelenek teszik, megsemmisíti elméleti vágyait, megrontja a testet, és tönkre megy az ember korábban, mint természetes ideje követelné, aztán meggyűlnek a bajok és gondok, és erőt vesznek az irigység és a gyűlölet s a kölcsönös megfosztogatásra szolgáló küzdelmek. S a mi mindezt előidézi, az, hogy az esztelen az élvezetet önmagáért teszi kizárólagosan kitűzött céljává (...).”

(Maimonidész: A tévelygők útmutatója)

Az alábbiakban egy kétgyermekes, 53 éves asszonnyal készült interjú olvasható, akinek a férje 9 éve szenvedélybeteg. Ez a fajta szenvedély régóta ismeretes Magyarországon is, azonban betegségként még kevésbé elfogadott. A játékszenvedélyről van szó. Irodalma itthon szegényes, főként nyugati leírásokból ismerhetjük veszélyét.

A HAJSZOLT Egyesület gondozásában tavasszal jelent meg Fekete Péter (természetesen írói álnév!) Nyerőgép életre-halálra című könyve. A könyvbemutatón megjelent szakemberek véleménye alapján ez az első magyarországi munka, ami a játék-szenvedélybetegséget – a gamblinget – bemutatja. A téma ismertetését tekintve sajátos tanulmányról van szó: a szerző egyfelől mint „absztinens” játékos tekint vissza életére, másfelől pedig megpróbálja a tudományosság igényével bemutatni a játékszenvedélyt.

A könyv bemutatóján Fekete Péter elmondta: aki nem pénzben játszik, az is beteg. Természetesen ekkor nem pénzt veszít a játékos, „csak” kapcsolatokat és időt. Az otthon folyamatosan és szinte kizárólag számítógéppel játszó gyerekek is ebbe a kategóriába tartoznak.

Ezeket hallva nem vitatható, nagy a felelőssége minden szülőnek, pedagógusnak, nyári tábor szervezőnek, aki jobb elfoglaltságot nem találva, hagyja, hogy a rá bízott gyerekek órákat töltsenek egy számítógépjáték társaságában. Aki így tesz, az ártatlanságát nehezen tudja bizonyítani. Már 1994-ben A gyermekvédelem nemzetközi gyakorlata című könyvben a következőket olvashattuk a holland gyermekvédelmi rendszert elemző tanulmányban: „Egy új addikció is megjelent, amit legalább olyan komolyan kellene venni, mint a drogokat, az alkoholt, ez pedig a „gambling”, a szenvedélyes játékosvá válás problémája. A játéktermék, szerencsejátékok, elektromos csodák megjelenésével egyre több fiataalt kerít hatalmába a játék szenvedélye, ami ugyanúgy betegségbe torkollhat és kriminalizál, hiszen ehhez is rengeteg pénz kell, és a leszokás, elvonás ugyancsak orvosi, pszichológusi feladat.” Mindehhez annyit, hogy az idézett könyv magyar nyelvű szakirodalmi hivatkozása 1989-ig tekint vissza ebben a témában. Ez azt jelenti, hogy a gambling a nyugati országokban több mint egy évtizede felismert és kezelt probléma.

A gyermekjóléti szolgálatoknak, az iskolai szociális munkásoknak óriási szerepük lehet abban, hogy ez a szenvedély ne nyerjen teret. Ez egyrészt azt jelenti, hogy ne váljanak elsősorban szenvedélyes játékosokká a gyerekek, a fiatalok. Másrészt azt, hogy egy már meglévő addikció terápiája ne azzal végződjön, hogy a gyermek, a fiatal tünetet váltva játékosná válik.

– Milyen volt a házasságuk, mielőtt a játékszenvedély betört az életükbe? Milyen munkájuk volt? A munkájuk mennyire kötötte le Önöket? Hány gyerekük van, s ők a betegség kezdetekor hány évesek voltak?

– Kiegyensúlyozott házasságban éltünk. A lányom nyolc-kilenc éves volt, a fiam két és fél évvel fiatalabb. A férjem mellékállásokat vállalt, hogy megengedhessük magunknak, hogy én otthon

maradhassak a gyerekekkel. Szerényen, de tisztességesen éltünk. Úgy éreztem, életünknek ez a legboldogabb időszaka, mert tíz év várákozás után lettek végre gyerekeink.

A játékszenvedély megjelenése akkorra tehető, amikor a férjemnek megváltozott a munkaköre, sokkal több pénzt keresett. Ez szezonális jellegű volt, s befejeztével sok lett a szabadideje.

- Hány éve tart férje betegsége?
- Majdnem kilenc éve.
- Ebből a távlatból tud-e olyan jelet mondani, amiből következtetni lehetett volna, hogy a férje szenvedélybetegségre hajlamos?

– Igen, most már van egy kis rálátásom ezekre az elmúlt évekre. Voltak jelek, csak én nem tudtam, hogy mire utalnak.

- Mik voltak ezek a jelek?

– Először is, amit Gyökössy Endre könyveiből tudtam meg később, hogy a gyermekkor, az anya-gyermek kapcsolat meghatározó lehet a szenvedélybetegség kialakulásában. Azt kezdettől fogva láttam, hogy a férjem anyja nem érzelmdús. Anyósom sosem ölelte meg a férjemet, nem volt otthoneremtő képessége. Abban a családban nem volt szokás kimondani sem a jót, sem a rosszat. Náluk sosem éreztem az otthon melegét. A férjem kapcsolata az anyjával nem volt meleg, bensőséges, mára pedig ez a kapcsolat – annak ellenére, hogy egy házban lakunk – teljesen elhidegült. A férjem csak ritkán, akkor is csak percekre ugrik be az anyjához. Ahogy visszaemlékezem az anyósom fiatalabb éveire, mindene a munkája volt. Mondhatnám úgy is, hogy munkaszenvedély-beteg volt.

Másodszor, a férjem, amióta ismerem, egy kicsit bohém. Mindig szeretett kockáztatni, ez az élet bármelyik területére érvényes. Amikor megismerkedtünk, tudtam, hogy néha kijár a lóversenyre. Ez ugyan nem tetszett, de mivel más rossz tulajdonságot nem találtam, ezt bocsánatos bűnnek tartottam. Elnéztem neki, főleg azért, mert nem esett túlzásba, mindig tudtam, hogyha odament, hívott engem is. Én egyszer-egyszer el is mentem vele. Amíg a gyerekek kicsik voltak, akkor is előfordult, hogy egy vasárnap kimentünk, hogy lássanak lovakat és jó levegőn legyenek. De azt sosem vettem észre, hogy ne tudott volna onnan elszakadni. Amikor én megelégettem a kintléletet, akkor mindannyian hazamentünk. Nélkülünk pedig csak nagyon ritkán járt ki a pályára. Azt is tudom, hogy fiatal korában a barátaival többször kiment, de nem voltak ebből konfliktusai. Tehát emiatt sem a feladatait nem hanyagolta el, sem a pénzét nem verte el.

A játékszenvedély kialakulását megelőzte egy hosszan tartó depressziós állapot. Ez az édesapja halála után jelentkezett. Ez a haláleset büntudatot eredményezett, mert úgy érezte, sok mindent elmulasztott az apjával szemben. Ez a büntudat generálta a depressziót. Én ezt csupán zárkózottságnak fogtam fel. Folyton bombáztam a kérdéseimmel, hogy mi baj van, beszéljük meg. A férjem egyébként is zárkózott személyiségű ember, s akkoriban különösen bezárkózott.

– Mielőtt felismerte volna, hogy játékszenvedélyről van szó, de már tudta, hogy valami „nem stimmel”, akkor milyen lelki folyamatok játszódtak le Önben? Mire gondolt, mi történt kettejük között, vagy a férjével?

– Nem is tudom, mihez hasonlítsam. Ez az érzések kavalkádja volt. A kétségbeesés, a düh, a felháborodás, a tehetetlenség. Megpróbáltam engedelmes lenni. Később azt hittem, hogy ez egy rossz szokás, és ha őt nagyon szépen megkérem, vagy ha nagyon megfenyítem azzal, hogy elköltözünk a gyerekekkel, akkor ő visszazökken a megszokott kerékvágásba.

Mikor mindent kipróbáltam, döbbenetesen vettem észre, hogy semmi sem használ. Tizenegy évig kitartottunk egymás mellett. Minden idegszálunkkal szerettünk volna gyereket, s ez a rettenetes harc a gyerekekért nagyon összekovácsolt bennünket, úgyhogy nem tudtam, mire véljem kezdődő kimaradásait.

Sokáig nem is tudtam, hogy játszik. Csak kimaradozott. Sosem mondta meg, hogy hol volt. Az idegességtől sokszor önkívületi állapotba kerültem. Aggódtam, mert azt gondoltam, valami baja esett. Mikor pedig hazajött, örültem, hogy nincsen semmi baja. Mivel nem mondta meg, merre járt, nőügyet

sejtettem. Egy nőnek ez a legkézenfekvőbb magyarázat ilyen esetben. A legszívesebben már ezt is tudomásul vettem volna, mint napról napra élni a bizonytalanságban. Egészen addig éltem ebben a bizonytalanságban és rettegésben, míg meg nem tudtam, hogy játszik.

– Hogyan tudta meg, hogy játszik, és nem egy másik kapcsolata van?

– Korábban is voltak sejtéseim. Egyre fogyott a pénzünk, egyre kevesebbet adott haza. Az is szöveget ütött a fejembe, hogy láttam, milyen sokra telik az egyik közeli munkatársának.

Akkor már sejtettem, nem tudok minden pénzről, ami befolyik hozzá.

Teljesen nyilvánvalóvá azonban egy óriási nyeresém tette. Ez a nyeresém akkora volt, hogy annyi pénzt addig sosem láttunk egy összegben. Akkor vallotta be őszintén és nyíltan, hogy kaszinóba jár, és a játék neki eddig igen sokba került.

– Amikor megtudta, hogy a férje játszik, mihez kezdett?

– A játékszenvedély ugyanúgy rombolja a személyiségét, mint az alkohol vagy a drog. Ahogy mindjobban elmerül a szenvedélyben, mindjobban elveszíti ön kontrollját, és még a bűnelkövetéstől sem riad vissza. Ennek következtében elmaradtak a barátok, megszűntek a személyes, régen jól működő kapcsolatai. Először is tehát megpróbáltam megkeresni a régi barátait, valamint felkerestem egy szinte atyai jóbarátjának tartott régi tanárát, hogy beszéljenek velem.

Másféle segítséget is kerestem. Eljártam pszichológushoz. Kibeszéltem magamból a bánatomat, de emellett mindenhol azt kerestem, hogy vele foglalkozna-e valaki. Három vagy négy pszichológusnál jártam, közülük az egyik kimondottan a szenvedélybetegekkel foglalkozott.

A férjemet megpróbáltam a pszichológusaimhoz irányítani. Azt hittem, ha elmegy, elkezdnek vele valamiféle terápiát, akkor hipp-hopp meggyógyul. Amikor nagyon sokat vesztett, amit nehezen vagy nemigen akart bevallani, vagy ha az adósságát már meg kellett adnia, megkért, fizessem ki helyette az adósságot. Cserébe hajlandó volt elmenni a pszichológushoz. De ez minden esetben egy beszélgetést jelentett.

– Tehát Ön még egy kicsit „leplezte” is azzal, hogy alkalmanként kisegítette?

– Igen, mert mindig elhittem, ha a segítségével megszűnik az adóssága, abba hagyja a játékot. Általában így könyörgött: „hogya most kisegítem, akkor soha többé nem fog ilyen előfordulni”. És néhány nap múltán újra játszani kezdett.

– Mindebből a gyerekek mennyit tudtak, hisz már nagyobbacsák voltak?

– A gyerekek kezdetben a dühkitöréseimből és a papa gyakori távollétéből sejtették, hogy valami gond van. Sokat láttak engem sírni. Feszültebb volt az idegállapotom, emiatt velük is türelmetlenebb voltam.

– Hogyan viszonyultak az apjukhoz, ha épp látták őt?

– Mindig nagyon örültek neki, és mindig számon kérték, amiért nem ment korábban haza, amiért nem teljesítette valami ígéretét.

– Mit válaszolt a gyerekeknek a férje?

– Elodázta valamivel a választ. Például azzal, hogy „majd holnap korán fogok jönni”.

Ez éveken át zajlott. A gyerekekkel mindennap azt reméltük, hogy másnapról jobb lesz az életünk.

– A férje betegsége közelebb hozta őt Önhöz vagy pedig eltávolította?

– Egyértelműen eltávolított tőle, mert nem értettem, miért nem akarja ő is azt, ami az egész családnak jó lenne.

Egyszer majdnem teljes egészében elveszítette azt az óriási nyeresémet. Erről nem tudott hogyan számot adni. Ekkor öngyilkossági fenyegetőzésekkel állt elő. Ezt képtelen voltam elengedni a fülem mellett, mert nem tudtam, hogy megteszi-e vagy sem. Ezután egy közös barátunk segítségével pszichiáterhez vittük. A pszichiáter elmondta, hogy mi lenne a teendő: egy hosszan tartó terápia, akár csoportos, akár családi, akár egyéni, egy erre hivatott szakemberrel. Ezt meghallgatta, de többet nem ment vissza. A férjem még meg volt róla győződve, hogy nem rossz a játék, s erről neki nem kell

lemondania. A következményeket pedig már akkor láthatta. Körülötte minden rogyadozott: a család, a pénzügyi helyzet, az egzisztencia.

– Körülbelül hány év telt el a kezdetektől, amikor mindezek bekövetkeztek?
– Körülbelül négy-öt év, s attól kezdve a helyzet a „mélyrepüléshez” volt hasonló. Elszabadult a pokol.

– Ez mit jelentett, miben nyilvánult meg?
– Akkor már egy fillért sem adott a keresetéből. Az adósság kezdett felhalmozódni. Esténként keresték a hitelezők. Ez egy rémálom volt.

– Meddig tartott ez a rémálom?
– Amíg tudomást szereztem arról, hogy a Jász utcában a Drogambulancián működik a szenvedélybetegeknek, a játékosoknak egy külön önszolgáltató csoportja. Elmentem, hogy körülnézzek, s megtudjam, micsoda ez. Tájékoztattam a férjemet, hogy a csoportot nem orvosok, nem pszichológusok vezetik, akik felülről kezelik a témát, hanem olyanok, akik ugyanattól szenvednek, mint ő, akik le akarnak szokni.

Ott tudtam meg, hogy ebbe a csoportba nem szabad karonfogva elvinni valakit. Vagy elmegy, ha le akar szokni, vagy nem megy el. Azt is megtudtam, hogy a szenvedélybetegek hozzátartozóinak is van csoportja.

Kezdetben nem tudtam, miért nekem kell eljárnom azért, hogy ő gyógyuljon meg. Kíváncsiságom, tehetetlenségem vitt rá, hogy a csoportba rendszeresen eljárjak. Rövid idő elteltével kezdtem magamat ott jól érezni. Megtanultam, hogyan lehet ebből a szituációból kilépni. Tudatosult bennem, én ugyanolyan beteg lettem, mint a férjem. Én az ő játékszenvedélyétől függtem. E felismerések után tudtam elkezdni építgetni a saját életemet, s próbáltam kitapasztalni, hogyan lehetek független az ő játékszenvedélyétől. Erre szolgált a csoportban elsajátított tizenkét lépésből álló program. Ez segített nekem, ez adott erőt az otthoni rémálom elviseléséhez. És ennek köszönhettem, hogy már nem úgy érintettek az otthoni események, mint a kezdetekben.

– A tizenkét lépcsős program segített Önnek új egzisztenciát, új baráti kapcsolatokat is kiépíteni?
– Igen. Azelőtt otthon egyedül vártam a férjemet. A régi barátaink nem jöttek, s egyre magányosabbá váltam. A csoportba való bekerüléssel viszont lettek külön programjaim. Volt, ahova már egyedül mentem, s megdöbbenve tapasztaltam, hogy a férjem nélkül is jól tudom érezni magam. Szerveztem programokat, akár a csoporton belül a családtagok közül valakivel, vagy pedig a gyerekekkel például koncertekre mentem. Már nem vártuk, hogy a férjem hazajöjjön, és eljőjjön velünk.

Ezek az események elősegítették a leválást, ami az életemre jó hatással volt. Az külön szerencse, és talán ugyanannyit nyomott a latba, hogy a hozzátartozók csoportja mellett munkát is találtam. Ezzel megszűnt az anyagi kiszolgáltatottságom. Addig anyagilag az édesapám segített, hogy meg tudjunk élni a gyerekekkel. A munkahelyemen elismertek, ez sikerélményt adott, s erősítette az önbizalmamat. Mindezt teljesen önállóan építettem ki, a férjem még egy tollvonásnyit sem segített.

– A férje nem is akart ebből elvenni?
– Olyan értelemben igen, hogy munkába állásom után már lelkiismeret furdalás nélkül nem adott pénzt. Amikor pedig eladósodott, tőlem kért a hitelek visszafizetésére. Borzasztó nehéz volt megállni, de nem adtam. Még cigarettára vagy benzinre sem.

Ha vettem egy-két drágább élelmiszert a gyerekeknek – például szalámit, dobozos üdítőt -, azt eldugtam, mintha nem is lenne. Ez visszás dolgot szült: egyrészt a gyerekek tudták, hogy az apjuk elől dugtam el ezeket, másrészt pedig sokszor olyan helyre dugtam, hogy magam sem találtam meg. Mindezek arra készítettek, hogy őszinte és nyílt legyek. Így később már megmondtam a férjemnek, hogy vettem szalámit, de ebből nem ehet.

– Ezt a csoportban tanulta meg?
– Igen.

- Erre a csoport előtt képtelen lett volna?
- Igen.
- Amíg beszélgettünk, az jutott eszembe, hogy más asszony már rég elköltözött, elvált volna. Ön miért maradt a férje mellett?
  - Megfordult a fejemben, hogy elköltözők a gyerekekkel, de nem tudtam megtenni. Közösén építettük a lakásunkat, azt eladni nem lehet, az egy nagy családi, közös, osztatlan ingatlan. Másrészt pedig a gyerekekkel havi harmincezer forintból élünk, amiből albérletet sem tudtam volna fizetni. Egyszóval: nem tudtam volna hova menni.
  - Így akkor, ha lehet ezt mondani, teljesen elhidegülve egymás mellett élnek a mai napig, mintha két albérlője lenne annak a lakásnak.
  - Igen, ez a jó kifejezés, ő a család életében, leszámítva a hétvégéket, egyáltalán nem vett részt. A tennivalókból, a ház körüli munkákból kihúzta magát, pedig egy kertés családi házban gyakori az olyan munka, amit férfinak kellene elvégezni.
- Hétvégén viszont azt lehet mondani, hogy majdnem úgy működünk, mint egy rendes család. Vittük a gyerekeket kirándulni minden szombaton vagy vasárnapon a hegyekbe.
  - Most hány évesek a gyerekek?
  - A lányom 16, a fiam pedig 13 éves.
  - Egy gyerek számára ez a legkritikusabb kor. Ők hogyan élik meg ezt a felemás helyzetet?
  - Nagyon nehezen. Megsínylették. Főleg tanulási nehézségeik vannak. Nem tudnak eléggé koncentrálni, rossz eredményeket érnek el. A lányom meg is bukott most az év végén. A fiam is kettes tanuló, pedig nagyon értelmes gyerekek. Nem tudom, hogy mennyire szabad számon kérnem tőlük, hiszen az értelmi képességeik alapján több lenne tőlük elvárható.
- Karácsony előtt ért bennünket egy borzasztó krízis. Ez megrázta az egész családot, a gyerekekre is hatással volt. Egy banktól megtudtam, hogy a lakásunk jelzáloggal terhelt, és megindították az árverezési eljárást.
  - A lányom ebben a sérülékeny kamasz korban azt hitte, vele van a baj, őmiatta vagyok ideges, őrá haragszom. A gyerekeket ezért már egy kicsit korábban felvilágosítottam, mi az, ami körülöttünk zajlik.
  - Ezenkívül tudták, hogy járok a Jász utcába, azt is tudták, miért. Sokszor ők küldtek. Valószínűleg észrevették, hogy a csoport kiegyensúlyozottabbá tett.
    - A tanulási nehézségeken kívül még milyen hátrányok érték a gyerekeket?
    - A gyerekeknek kínossá vált az osztálytársak előtt, hogy az apjuknak jól kereső foglalkozása van, s ők mégsem járnak elegáns holmikban. Miután gyerekek, értetlenül álltak előtte, ez is arra készítetett, hogy elmondjam, mi az apjuk betegsége.
  - A férjem az utolsó másfél-két évben nem mindig tudott játszani, mert már nem volt pénze, és a hitelezők is megcsappantak. Ilyen napokon otthon feküdt depresszióján. Ezt a látványt a gyerekek nehezen viselték. Másrészt mivel nyitottnak neveltem őket, sokszor jöttek hozzánk a barátaik, ilyenkor viszont senki sem jöhetett. Azt a gyerekek is érezték, ha a papa csak ott fekszik a tévé előtt, vagy pizsamában mászkál egész nap, akkor nem lehet barátokat hívni. A lányom manapság inkább elmegey otthonról.
    - Most hogyan viszonyulnak a gyerekek az apjukhoz?
    - A lányomnak szinte teljesen megszakadt vele a kapcsolata. Nem, vagy csak tömondatokban válaszol a kérdéseire. Elhárít minden beszélgetést, amit a férjem néha-néha kezdeményezne. A férjem ugyanis állandóan kritizálja a lányomat, hogy meghízott, hogy lusta lett, hogy abbahagyta a sportolást, hogy rossz tanuló.
  - Érdekes módon a fiam tántoríthatatlanul imádja az apját, és csüng rajta, amikor csak lehet és tud. Amikor becsapja őt az apja, vagy nem jön haza, amikor ígérte, akkor odajön hozzám, s legyint egyet: „na, már megint”. De amint megérkezik, akkor boldog, s örül neki.

Minderről azonban manapság nehéz beszélni, mert úgy érzem, hogy jó ideje kezd a helyzet normalizálódni.

– A férje is elkezdett járni a csoportba?

– Nem, de a betegek csoportja a lemorzsolódások miatt megszűnt. Manapság a férjem többet van otthon. Ekkor jelentkezhetnek elvonási tünetek, mint minden szenvedélybetegség esetében.

A férjem már sokszor le akart szokni segítség nélkül, de még a szakembereknek sem hiszi el, ez egyedül nem megy. Ha ugyanis csak magára hagyatkozik, és visszaesik, mélyebbre zuhan. Önbecsülése is csökken, ez pedig depressziót eredményez. A leszokási folyamatnak komoly tünetei vannak, ami egyaránt igénybe veszi őt is és a családot is. Ezek a pozitív érzelmi megnyilvánulásokból, hirtelen dühkitörésekből mély depresszióba torkolló érzelmi hullámvásból áll.

– Ennek a betegségére felismerése, „hibáinak” beismerése, vagy anyagi okai lehetnek?

– A lakás elzálogosítását azért indították meg, mert egyáltalán nem fizette a kölcsöntörlesztést. Ennek pedig az az oka, hogy tavaly áprilisban az összes munkahelyéről elküldték megbízhatatlansága miatt. Ez volt a mélypont. Akkor be is feküdt a Nyéki úti kórházba, de szerintem még onnan is kijárt játszani. Így a kezelés nem használt. Ekkor a sorsot, a környezetét hibáztatta a helyzetéért. Magát nem hibáztatta sosem.

Így éltünk majdnem egy évig. Körülbelül három hónapja újra kapott munkalehetőséget. Ennek hatására kezd egy kicsit magához térni. Újra vannak társai, kollégái, feladatai. Csupán egyetlen egy hiba van: ez ugyanaz a munkahely, ahol én is dolgozom. Ez azért rossz, mert pont erről szoktattam le magamat a csoportban, hogy a férjem mindig a „szemem előtt legyen”. Én nem akarom ellenőrizni, s nem akarok róla semmit se tudni.

Ez a helyzet számomra visszaesésnek számít. Egyrészt, mindig tudom, mikor van a munkahelyén, mikor nincs. Ha nincs, akkor rögtön spekulálni kezdek, vajon legálisan van-e távol. Másrészt pedig megfogadtam, hogy soha semmilyen bajból nem húzom többet ki. Nem adok neki pénzt, én nem törleszték helyette, nem érdekelnek az adósságai. Egészen odáig jutottam, ha bántalmaznák, akkor sem segítenék rajta. Most pedig – s ez egy borzasztó csavar az életemben – mégis segítenem kell. Ha nem segíték, akkor elárverezik a fejünk fölül a lakást. Végül is megint én pucolom el a „sarát”. Én járok utána, hogy állítsák le az árverezést, adjanak új hiteltörlesztési konstrukciót. Tudomásul kell vennem, hogy a fizetését nekem kell majd felvennem, és nekem kell befizetnem a részleteket, és továbbra is az én keresetemből kell megélnünk. Újra a hátamra kellett vennem a terhét, más választásom nem volt. Mindez nem miatta van, ezt a kényszer szülte. Nem rajta, a gyerekeimen akarok segíteni.

– Ha marad ez a tendencia, hogy a férje tényleg nem játszik, akkor lát-e még reményt, hogy helyreáll a házasságuk, vagy pedig ez egy végleges állapot?

– Igen, látok reményt. Azt hiszem, hogy én ezt a kilenc évet kibírtam, a tudat alatt ez a remény motivált benne.

– Hogyha fel kéne állítani ennek a kilenc évnek a mérlegét, akkor mit tudna negatívumként mondani és mit pozitívumként? Egyáltalán vannak-e pozitívumai egy szenvedélybeteg házastársal való együttélésnek?

– Negatívuma nagyon sok van. Ez ugyan intimszféra, de úgy érzem, meg kell említenem, hogy a legszebb érett asszonykort elvette az életemből. Ezt nem lehet visszaadni.

Nem tudtam felhőtlenül élvezni a gyermekeimet akkor, mikor nyiladozni kezdett az értelmük az iskoláskor kezdetekor. Ezt is elvette tőlem.

Teljes mértékben megingott a belé vetett bizalmam. Nem tudtam rá büszke lenni. Nem tudtam rá felnézni.

A pozitívum talán az, hogy én nagyon hiszek benne, hogy az ember minden rosszból profitál. Én ettől a kilenc évtől talán gazdagabb lettem érzelmileg. Valamivel többet tudok az életről. Az mindenképpen pozitívum, hogy teljesen tudatossá vált bennem, hogy csak arra számíthatok, amit én csinálok meg, és hogy többre értékeljem magamat.

Nagyon sokáig a férjem árnyékában éltem: mindenben ráhagyatkoztam, tudomásul vettem, hogy mindent ő tud jobban. Most viszont sokkal jobban érzem magamat, büszke vagyok magamra, hogy mindezt végigcsináltam és talpra tudtam állni. Örülök annak, hogy nem kezdtem el inni, nem hanyagoltam el a gyerekeimet, és harmonikus velük a kapcsolat. Tehát az önértékelésem jobb lett. Annak ellenére lett jobb, hogy az anyósom kezdettől fogva minden felelősséget rám hárított, mondván „jó asszony mellől nem csavarog el a férje”. Egyébként ebből a felelősségből, rám aggatott bűntudatból a csoport segített ki.

– A mostani eszével mit csinált volna másképpen, illetve mi az, amit egy hasonló problémával küzdőnek ajánlana?

– Mindenképpen hamarabb függetlenítettem volna magamat.

A másik, amit hibának érzek, hogy amikor nagyon megharagudtam a férjemre, akkor megszüntettem minden kommunikációt. Pedig figyelmeztetett egy nagyon jó lelki tanácsadóm, hogy ezt nem szabad megtenni. De erre képtelen voltam. Én mindig a játékszenvedélyről akartam vele beszélni, ő másról beszélt volna. Én erre inkább a hallgatásba burkolóztam. Ez jobban eltávolított minket egymástól, mint indokolt lett volna. Illetve ez indokolt volt, mert a fejünk fölül eljátszotta a házat.

Talán ez a kényszerű együttélés kellemesebb lett volna, ha nem szüntettem meg a kommunikációt közöttünk. Beszélni kellett volna, amikor csak idő, alkalom lett volna, bármiről. Ezt a mai fejemmel másképpen csinálnám.

Az interjúban szó esett a betegség mélypontjáról. Erről eszembe jutott Pilinszky János A mélypont ünnepélye című verse:

Az ólak véres melegében
ki mer olvasni?
És ki mer
a lemenő nap szálkamezejében,
az ég dagálya és
föld apálya idején
útrakelni, akárhová?

Ki mer
csukott szemmel megállni
ama mélyponton,
ott, ahol
mindig akad egy utolsó legyintés,
háztető,
gyönyörű arc, vagy akár
egyetlen kéz, fejbólintás, kézmozdulat?

Kitud
nyugodt szívvel belesimulni
az álomba, mely túlcsap a gyerekkor
keservein s a tengert
marék vízként arcához emeli?

Vajon a szenvedélybetegség mélypontjának van-e ünnepéye? Van-e a hosszantartó lecsúszásnak egy pontja, pillanata, ahol, amikor még akad egy „utolsó legyintés”, egy „gyönyörű arc”, amiért érdemes elindulni az emelkedőn, ki a napfényre?

Az interjút készítette: Büki Péter